

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A mediáció jogi szabályozása és az online mediáció
„Perbeszéd helyett párbeszéd”**

Szerző: dr. Balogh Krisztina

Budapest

2016. március 21.

A mediáció célja, hogy hozzásegítse az állampolgárokat ahhoz, hogy a vitáik minél előbb és megnyugtató módon rendeződjenek.

I. A mediáció fordítása

A mediáció magyar fordítása közvetítés. A szó - mediare - eredeti jelentése: középen állni, egyeztetni, közbenjárni, közvetíteni, békéltetni.

II. A mediáció fogalma

A mediáció (magyarul közvetítés) egy olyan speciális konfliktuskezelési módszer, ami képes a vitás felek problémáit közös megegyezésre vinni, hivatalos úton. ¹

III. Ki a közvetítő?

A bírósági közvetítés során egy, a felektől független, semleges, harmadik személy, a bírósági közvetítő nyújt segítséget a felek közötti párbeszéd helyreállításában.

A bírósági közvetítőtől bárki felvilágosítást kérhet a mediációs eljárás céljáról, pontos menetéről.

A közvetítői eljárás során a közvetítő megpróbálja a felek közötti párbeszédet helyreállítani. Közvetlen formában, a felek álláspontjának meghallgatását követően pedig megkísérli, hogy megállapodás jöjjön létre a felek között.²

A bírósági közvetítőt titoktartási kötelezettség terheli a tevékenységével összefüggésben szerzett tényeket, adatokat illetően.

IV. A mediációval kapcsolatos jogszabályok

1. 2002. évi LV. törvény - a közvetítői tevékenységről
2. 17/2015. (VIII. 28.) IM rendelet - a közvetítői igazolványról
3. 2006. évi CXXIII. törvény - a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről

¹Dr. Temesi Erika Mit jelent a mediáció és milyen fajtái vannak? <http://ugyvedpecs.eu/blog/mit-jelent-a-mediacio-es-milyen-fajtai-vannak>

²Tájékoztató a bírósági közvetítői eljárásról. Bíróság.hu

4. 58/2007. (XII. 23.) IRM rendelet - a büntető ügyekben közvetítői tevékenységet végző ügyvéd képesítési követelményeiről, díjazásáról és iratkezeléséről
5. 3/2007. BK vélemény A 2012. évi C. törvény és az 1998. évi XIX. törvény közvetítői eljárásra vonatkozó egyes rendelkezései értelmezéséről.
6. Kommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez - Bodony István / Hack Péter / Herke Csongor / Ignác György / Be. 221/A. §-ához a közvetítői eljárásról
7. 1998. évi XIX. törvény - a büntetőeljárásról 221/A. §
8. 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet - a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről 11.§, 20.§.
9. 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet - a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról 30/A. §.
10. 4/2001. (II. 20.) EüM-IM együttes rendelet - az egészségügyi közvetítői eljárással kapcsolatos egyes kérdésekről
11. 11/2014. (VII. 11.) OBH utasítás - a bírósági közvetítésről és a kijelölés feltételeiről szóló szabályzatról
12. Az Országos Bírósági Hivatal elnöke 20/2012. (XI.23.) OBH utasítása a bírósági közvetítéssel kapcsolatos szabályzatáról.

V. Mediációval kapcsolatos bírósági határozatok

BH2013. 9.

Az eljárást felfüggesztő és a közvetítői eljárást elrendelő határozat ellen csak akkor nincs helye fellebbezésnek, ha azt a vádemelést megelőző szakban hozták. A bírósági szakban hozott ilyen végzés ellen az általános szabályok szerint van helye fellebbezésnek [1998. évi XIX. törvény 221/A. § (4) bekezdés, 1998. évi XIX. törvény 266. § (3) bekezdés c) pont, 1998. évi XIX. törvény 276. § (1) bekezdés c) pont; 3/2007. BK vélemény VIII/6. Pont]

BH2010. 30.

I. A közvetítői eljáráshoz kapcsolódó tevékeny megbánás csak akkor állapítható meg, ha az érintett a törvényben meghatározott bűncselekményekkel okozott kárt a sértettnek közvetítői eljárás keretében megtérítette vagy a bűncselekmény káros következményeit egyéb módon jóvátette (1978. évi IV. törvény 36. §)

II. Közvetítői eljárás lefolytatása érdekében történő eljárás felfüggesztése, illetve annak mellőzése miatt nincs helye felülvizsgálatnak [1998. évi XIX. törvény 221/A. §, 257. § (1) bekezdés, 266. § (3) bekezdés c) pont, 307. §, 416. § (1) bekezdés]

BH2007. 288.

A másodfokú eljárásban kizárt a közvetítői eljárás. A másodfokú bíróság a fellebbezés elbírálása során ugyanis az eljárást az 1998. évi XIX. törvény 266. § (3) bekezdésének c) pontja alapján, vagyis a közvetítői eljárás lefolytatása érdekében nem függesztheti fel [1998. évi XIX. törvény 221/A. § (3) bek., 266. § (1)-(3) bek., 359. § (3) bek.]

BH2007. 149.

A másodfokú bírósági eljárásban közvetítői eljárás lefolytatása céljából nincs helye az eljárás felfüggesztésének. Nincs helye közvetítői eljárásnak a magánvadás eljárásban sem [1998. évi XIX. törvény 221/A. § (3) bek. b) pont, 266. § (3) bek. c) pont, 359. § (3) bek., 332. § (1) bek., 373. § (1) bek. I. pont, 502. § (4) bek.; a 2006. évi CXXIII. tv. 6. § b) pont]³

VI. A mediáció formái

VI.1.

Bírósági

Piaci alapú

VI.2

Önkéntes

Kötelező

VI.3. Típus szerint

1. családjogi viták, például házasság felbontása, gyermekelhelyezés, illetve szülői felügyeleti jog gyakorlása tárgyában indult jogvita, láthatási, vitás kapcsolattartási jog körében, vagyonmegosztás esetén

³<http://uj.jogtar.hu/#hometab/>

2. szerződéses (pl.: devizahiteles perek!) és szerződésen kívüli jogviták, kártérítés, szavatosság, birtokvita, szomszédjogok
3. gazdálkodó szervezetek egymás közötti vitái
4. munkajogi viták, amelyben a munkáltató és a dolgozó között rendezhetők a munkabérrrel
5. munkaviszonnyal, munkaszerződéssel kapcsolatos vitás kérdések
6. büntetőjogi mediáció

VII. A mediáció anyagi vonzata

A bírósági közvetítői eljárás illetékmentes. A bírósági közvetítőknek nem kell díjat fizetni.

Ha a fél nem bírósági közvetítőhöz fordul a közvetítői eljárás lefolytatása iránt, a közvetítő díja a felek és a közvetítő szabad megállapodásának tárgya.

Kötelező közvetítés elrendelése esetén a felek választhatnak:

VIII. Milyen ügyek nem rendezhetők bírósági közvetítői eljárással?

Kizárt a közvetítői eljárás alkalmazása az alábbi perekben:

1. apaság- és származás megállapítása
2. szülői felügyelet megszüntetése iránti pere
3. gondnokság alá helyezése perek
4. közigazgatási perek
5. sajtó-helyreigazítási eljárás
6. alkotmányjogi panasz alapján alkotmányellenessé nyilvánított jogszabály konkrét esetben történő alkalmazhatóságának visszamenőleges kizárására irányuló eljárás,
7. végrehajtási perek.

IX. Milyen ügyek rendezhetők bírósági közvetítői eljárással?

IX.1. Családi jogi mediáció

IX.1. 1. (peres eljárások)

1. házassági perek,

2. szülői felügyelettel kapcsolatos perek,
3. a házassági peren kívül érvényesített házassági vagyoni jogi igények esetén,
4. gyermekelhelyezés és megváltoztatása,
5. a bírósági hatáskörbe tartozó kapcsolattartás szabályozása iránti perek,
6. gyermek - és törvényen alapuló egyéb tartás iránti perek (rokontartás, házastársi tartás).

IX.1. 2.(nemperes eljárások)

1. külön élő szülők között a gyermek sorsát érintő kérdésekben: például lakóhely, iskola kijelölése,
2. házastársi vagyoni közösség megszüntetése,
3. jogellenes gyermekelviteli eljárás.
4. a munkaviszonnyal,
5. a munkaszerződéssel kapcsolatos vitás kérdések.

IX.2. Polgári jogi mediáció

IX.2. 1. Szerződéses és szerződésen kívüli jogviták,

1. kártérítés,
2. szavatosság,
3. birtokvédelem,
4. szomszédjogok,

IX.2. 2.Gazdálkodó szervezetek jogvitái.

IX.3. Munkajogi mediáció

A munkáltató és a dolgozó között

1. a munkabérrel,
2. a munkaviszonnyal,
3. a munkaszerződéssel kapcsolatos vitás kérdések.

IX.4. Büntetőjogi mediáció

1. személy elleni bűncselekmények
2. közlekedési bűncselekmények

Korlátozottan alkalmazható a közvetítői eljárás: a házassági perek esetén mindig bírói ítélet szükséges. A bíróság döntése szükséges a házasság érvényességének, illetőleg létezésének vagy nemlétezésének megállapításához, továbbá a házasság érvénytelenítéséhez és a házasság

felbontásához.

X. Képviselő a közvetítői eljárásban

Jogi képviselő részt vehet a közvetítői eljárásban. Az ügyvéd az első közvetítői megbeszéléstől kezdődően részt vehet az eljárás folyamatában, ügyfelét jogi tanácsokkal és tájékoztatással láthatja el. Előzetesen megvizsgálhatja az ügyfele által kötendő egyezség tartalmát a tekintetben, hogy a jogszabályoknak megfelel-e.

XI. A bírósági közvetítői eljárás kimenetele

Amennyiben a feleknek sikerül megegyezniük, a megállapodásnak a jogvitával érintett rendelkezéseit a peres ügy bírósága jóváhagyhatja. E jóváhagyást a felek kérhetik a bíróságtól.

Ha a közvetítői eljárás során a feleknek nem sikerül megegyezniük, akkor a bíróság a peres eljárást folytatja, és dönt az ügyben.

Bírósági közvetítés lefolytatása iránti kérelmet terjeszthető elő a bíróságon.

Az alábbi nyomtatvány kitöltésével kérelmezhető a mediációs eljárás:

KÉRELEM

BÍRÓSÁGI KÖZVETÍTÉS LEFOLYTATÁSA IRÁNT

Felek:

1.

Név / elnevezés:

.....

Lakhely / székhely:

.....

Tartózkodási hely:

.....

Telefonszám:

.....

e-mail cím:

.....

Amennyiben a közvetítés során meghatalmazott / támogató képviseli, a meghatalmazott / támogató neve, címe:

Ha a közvetítés során idegen nyelvet kíván használni, annak megjelölése:

.....
2.

Név / elnevezés:

.....
Lakhely / székhely:

.....
Tartózkodási hely:

.....
Telefonszám:

.....
e-mail cím:

.....
Amennyiben a közvetítés során meghatalmazott / támogató képviseli, a meghatalmazott / támogató neve, címe:

Ha a közvetítés során idegen nyelvet kíván használni, annak megjelölése:

.....
közös megegyezés alapján kérjük a bírósági közvetítés lefolytatását.

A közöttünk folyamatban lévő per (vagy nemperes eljárás) bírósága és ügyszáma:

.....
A per (vagy nemperes eljárás) tárgya:

.....
Tájékoztatás:

A bírósági közvetítőt **titoktartási kötelezettség** terheli minden olyan tényt és adatot illetően, amelyről a közvetítői tevékenységével összefüggésben szerzett tudomást. A bírósági közvetítő titoktartási kötelezettsége a közvetítői tevékenység megszűnése után is fennáll.

A bírósági közvetítő íaz egyik féltől kapott tájékoztatást közölheti a másik féllel annak érdekében, hogy a másik fél ennek figyelembevételével álláspontját kialakíthassa, előadhassa, kivéve, ha a tájékoztatást adó fél úgy nyilatkozik, hogy a tájékoztatás nem hozható a másik fél tudomására.

A bírósági peres eljárásban a felek nem hivatkozhatnak a másik fél - a vita lehetséges megoldásával összefüggésben kifejtett - álláspontjára, javaslataira, és a másik félnek a közvetítés során tett elismerő, joglemondó nyilatkozatára.

A bírósági közvetítés **illetékmentes** és a bírósági közvetítőnek **díjat nem kell fizetni**. A közvetítésre a 2002. évi LV. közvetítői tevékenységről szóló törvény rendelkezései az irányadóak.

2014.....

Fél olvasható

neve:.....aláírása:.....

Fél olvasható

neve:.....aláírása:.....

⁴A kérelem letölthető a www.birosag.hu oldalról

XI. Piaci alapú mediáció

.....
⁴<http://birosag.hu/allampolgaroknak/mediacio/tajekoztato-ugyfeleknek>

Amikor a felek nem a bírósági mediációt választják, hanem ehelyett az úgynevezett piaci mediátorhoz fordulnak, úgy a mediáció nem költségmentes. A feleknek ebben az esetben legfeljebb 4.000,- Ft. Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium által vezetett névjegyzékben Igazságügyi Minisztérium honlapján található olyan „külső”, nem bírósági közvetítőhöz is fordulhatnak felkéréssel, aki alávetési nyilatkozatot tett. Ebben az esetben az első megbeszélés díja legfeljebb egyszer 4.000,- Ft és a megjelent felek számának szorzata. A további közvetítői ülésekre óradíj állapítható meg, amely nem haladhatja meg a 4.000,- Ft és a felek számának szorzatát óránként.

Amennyiben a felek alávetési nyilatkozatot nem tett külső, nem bírósági közvetítőhöz fordulnak felkéréssel a KIM által vezetett névjegyzékből, a közvetítői eljárás díja az előző pontban írtak szerint számítandó. /A különbség az utóbbi két esetben az, hogy az alávetési nyilatkozatot tett külső közvetítő köteles elfogadni a felkérést/.

A nem bírósági közvetítő igényt tarthat a felmerült és igazolt költségei előlegezésére és megtérítésére is. A nem bírósági közvetítő díját és költségét a feleknek kell megfizetnie.

XII. A peres illeték mérséklésének szabályai bírósági közvetítés esetén

50% az illetékkedvezmény, ha az első tárgyalást követően nyújtják be a felek a közvetítői eljárásban készült megállapodásukat, és az egyezséget a bíróság jóváhagyja.

70% az illetékkedvezmény, ha a per megszüntetését közösen kérik, ha az eljárás szünetelés folytán szűnik meg, illetve az első tárgyalást megelőzően egyezséget kötnek.

90% az illetékkedvezmény, ha a felperes legkésőbb az első tárgyaláson keresetétől eláll, ha az első tárgyaláson a per szünetelésére kerül sor és a per e szünetelés folytán szűnik meg, ha a felek az első tárgyaláson egyezséget kötnek, ha a felek a per megszüntetését az első tárgyaláson közösen kérik.

Amennyiben a felek külső közvetítőhöz fordultak, az Itv. 58. § (3) bekezdése alkalmazható. Vagyis, ha a felek az első tárgyalást követően külső mediátor előtt kötött megállapodását a bíróság egyezség formájában jóváhagyja, a peres eljárás illetéke az 50% illetékmérséklésen túl tovább csökkenthető a - külső mediátor bruttó munkadíjából - maximum 50.000,- Ft-tal. A fizetendő illeték mértéke azonban ebben az esetben sem lehet kevesebb a peres eljárás illetékének 30%-ánál. A külső

mediátor 50.000,- Ft feletti díját és egyéb költségét a feleknek kell fizetniük.⁵

XIII. Az online mediáció

Az online vitarendezés (ODR: Online Dispute Resolution) az alternatív vitarendezés (ADR: Alternative Dispute Resolution) fogalomkörébe tartozó eljárási forma, mely az interneten, mint közvetítőeszközön keresztül zajlik.⁶

Pontos jogi fogalmának definícióját egyelőre semmilyen törvény vagy szabályzat nem írja le. Létezik nemzeti, illetve nemzetközi vonatkozású vita. Az online vitarendezésnek az utóbbi esetben lehet nagy jelentősége. Tárgyát tekintve többféle vita lehetséges: munkaügyi, fogyasztói, családon belül zajló, gazdasági jellegű stb. Fontos szempont az ODR alkalmazásánál, hogy az érintett felek maguk közt meg tudják oldani a problémát, vagy esetleg egy harmadik személy segítségét kérik. Utóbbi esetben ez a harmadik személy tölti be a közvetítő szerepét a vitás felek között. Ezt mediációnak hívjuk.

A mediátor szerepe rendkívül széles skálán mozoghat. A vitarendezés megkezdése előtt mindenképpen tisztázniuk kell a feleknek, hogy további személy bevonása esetén, mennyire lesz döntő az ő szava. Elfogadják megoldásként, vagy csupán egyfajta támpontként tekintenek rá. Az online vitarendezés természetesen nem csak a világhálón adódó problémás ügyekre kínál megoldást, hanem a mindennapi életben előforduló bármilyen esetre. Fontos, hogy az ODR megkezdése előtt, írásos szerződés szülessen, amelyik esetben, amelyik típusnál ez szükséges.⁷

Az online mediáció célja is a megállapodás létrejötte, azonban nem a felek személyes jelenlétére épít, sem arra, hogy a felek azonos időben vegyenek részt a konfliktus rendezésének folyamatában.

Az online mediáció kisebb, érzelmeket nem generáló vitákban gyakran értelmetlen a feleket összeültetni. Időtakarékos, jelentős földrajzi távolság sem jelenthet akadályt. Kiaknázzhatók az online technikák, melyek rendkívül költséghatékonyak. Az online technológiákat bizonyos konfliktus

⁵<http://birosag.hu/allampolgaroknak/mediacio/tajekoztato-ugyfeleknek>

⁶https://hu.wikipedia.org/wiki/Online_vitarendezés

⁷https://hu.wikipedia.org/wiki/Online_vitarendezés

típusok kezelésére használják a mediátorok, amely mára önálló mediációs típus (**ODR=online dispute resolution**). Az ODR az online konfliktusrendezési eljárások összefoglaló neve, főbb formái: e-mail, chat, azonnali üzenetküldés, skype, msn, ODR-weboldalak.

Az online mediáció két típusa a **valós idejű** és **nem valós idejű** mediáció. A valós idejű mediációban a felek egy időben vesznek részt a konfliktusrendezésben, a nem valós idejű típusnál a felek akkor válaszolnak az e-mailre, egy megadott határidőn belül, amikor akarnak, ezzel is nagyobb szabadságot és gondolkodási időt biztosítva a válaszra.

Az e-mailben folytatott mediáció esetén a felek kizárólag a mediátoron keresztül kommunikálnak. A mediátor a továbbküldött levelekben alkalmazza a mediációs technikákat, hasonlóképpen az élő szóban alkalmazottakhoz.

Az e-mailben folytatott online mediáció folyamata: az egyik fél kitölt egy regisztrációs lapot, melyet elküld a mediátornak. A mediátor felveszi a kapcsolatot a másik féllel és a másik fél is kitölti a regisztrációs lapot. Ezt követően a mediátor információt kér a konfliktusról, majd kommunikációt kezd a felekkel, információkat gyűjt, átad, átfogalmazva átad. Általában öt napos határidőt biztosít a mediátor a feleknek a válaszadásra. Ha megállapodás születik, a mediátor megírja a megállapodást, elküldi a feleknek, akik aláírva postán juttatják el a dokumentumot a mediátornak, majd ő is aláírja és így küldi ki a feleknek.

A valós idejű online mediáció az msn, chat és az ODR weboldalak. Ebben az esetben a felek egyszerre ülnek a számítógépeik előtt és a mediátor közvetítésével folyik a megbeszélés. Pozitívumként mondható el, hogy a személyes megjelenés mellőzésével tartott mediáció rengetek időt és költséget takarít meg. Előnyös azok számára, akik írásban szívesebben kommunikálnak, mert adott esetben nem szívesen vennének részt személyesen a mediációban. Nyelvi akadályok esetében pedig a mediátor tolmács szerepet is betölt. Negatívumok vonatkozásában megemlítendő, hogy az online mediáció személytelen, hiszen a felek nem találkoznak egymással, ez a virtuális tér speciális velejárója. Ide sorolandó az is, hogy nem mindenki tudja magas fokon használni az internetes kommunikációs rendszereket, így bizonyos korosztály, társadalmi csoport ezzel a lehetőséggel nem tud élni. Bár az ODR rendszerek jelszóval védettek azonban a titoktartás kérdésében kétségek

merülnek fel, hiszen a rendszeren keresztül folytatott mediáció esetében nem tudhatjuk ki ül a webkamera látószögén kívül, vagy ki válaszol az e-mailre. Non-verbális kommunikáció hiányában bizonyos mondatok más értelmet kaphatnak. Az informatika adta technika vívmányok ugyanakkor nagymértékben megkönnyítik az egymástól akár több száz kilométerre lévők közötti kommunikációt, annak azonnali lehetőségét biztosítva, felbecsülhetetlen érték. ⁸

⁸ dr. Kertész Tibor mediátor előadása 2014. szeptember 4-6. között a "Bírók a Mediációért" Egyesület és a GEMME Magyarországi Szekciója konferenciát szervez Keszthelyen.